

عصبانیت اهل منطقه

کشورهای عربی با وجود ذخایر بزرگ انرژی‌های فسیلی به سمت تولید انرژی‌های سبز خیز برداشتند

منهای سوخت پاک

فقط یک درصد برق تولیدی در ایران از طریق انرژی‌های تجدیدپذیر تولید می شود

تولیدکننده بزرگ نفت خام اوپک به شمار می رود، اولین کشور حاشیه خلیج فارس بود که برنامه‌های خود را برای رسیدن به انتشار کربن خالص صفر تا سال ۲۰۵۰ اعلام کرد. عربستان سعودی و بحرین نیز از این روند پیروی کردند و اعلام کردند که قصد دارند تا سال ۲۰۶۰ به کشور کربن خنثی تبدیل شوند. همچنین عمان هم متعهد شده است تا سال ۲۰۵۰ به این موقعیت دست یابد. طبق گزارش سالانه شرکت «گروه مشاوره بوستون»، خاورمیانه در ۶ماهه سال میلادی جاری، ۲۸۳ قرارداد سبز داشته که ۱۶ درصد در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته افزایش نشان می‌دهد و مجموع ارزش آن به ۲۳٫۸ میلیارد دلار می‌رسد. تحلیل این شرکت نشان داده است که با وجود هزینه بالای که قراردادهای انرژی سبز دارند، این قراردادها ارزش بیشتری نسبت به قراردادهای غیر انرژی سبز ایجاد می‌کنند. عربستان سعودی تحت برنامه اقتصادی اقق ۲۰۳۰ محمد بن سلمان، ولیعهد این کشور، یکی از بلندپروازانه‌ترین طرح‌های جهان برای انرژی پاک را دنبال می‌کند. در این برنامه اقتصادی، عربستان سعودی توسعه ۶۰ گیگاوات انرژی تجدیدپذیر تا پایان دهه جاری را هدف‌گذاری کرده است که با ۸۰ گیگاوات ظرفیت نصب‌شده نیروگاه‌هایی که گاز یا نفت می‌سوزانند، قابل مقایسه است. همچنین آرامکو دو سال پیش اعلام کرد قصد دارد به‌جای تبدیل گاز طبیعی به گاز طبیعی مایع LNG، عمده آن را به هیدروژن آبی که سوخت پاک‌تری است، تبدیل‌کند. این غول نفتی، به سرمایه‌گذاران اعلام کرد از طرح‌های کوتاه‌مدت برای توسعه بخش LNG صرف‌نظر کرده تا به هیدروژن متمرکز شود. خبرگزاری ایسنا هم چندی پیش در گزارشی خود خبر داد که آرامکو در سال ۲۰۲۰ نخستین محموله آمونیاک آبی را از عربستان سعودی به ژاپن ارسال کرده است. دولت عربستان سعودی همچنین یک تاسیسات هیدروژن سبز به ارزش پنج میلیارد دلار می‌سازد که انرژی ابرشهر نوم را تأمین خواهد کرد. این تاسیسات از انرژی خورشیدی و بادی برای تولید چهار گیگاوات انرژی پاک استفاده خواهد بود که به نوبه خود، برای تولید هیدروژن سبز استفاده خواهد شد. همچنین آلمان اعلام کرده است به حجم عظیمی هیدروژن سبز نیاز دارد و امیدوار است عربستان سعودی، تأمین‌کننده اصلی این سوخت شود. در آخرین اخبار عربستان نیز اعلام شد که بخشی از قرارداد تازه این کشور با چین به توسعه مصرف انرژی‌های تجدیدپذیر اختصاص پیدا کرده است.

تولید ۲۵ درصد برق امارات از منابع کربن صفر
در امارات مزراع بزرگ خورشیدی بارها خبرساز بوده‌اند. بر اساس گزارش‌هایی که دفتر برنامه‌ریزی و اقتصاد کلان وزارت نیرو منتشر کرده است، امارات متحده عربی و سرانجام نیمی از برق برای تولید انرژی سبز در امارات متحده عربی در سال ۲۰۳۰ میلادی برای ساخت و میزبانی یک طرح تولید انرژی‌های تجدیدپذیر در خاورمیانه در ۱۰ سال آینده متعهد شده است. امارات متحده عربی نیز قراردادی در زمینه توسعه انرژی‌های پاک با عمان امضا کرده است. حتی مصر هم اعلام کرده است که یکی از بزرگ‌ترین نیروگاه‌های بادی جهان را توسعه خواهد داد. هم‌زمان در داخل ایران با آغاز فصل زمستان کمبود گاز کار نیروگاه‌ها را به مازوت‌سوزی رسانده و کلان‌شهرها عملا به اتاق‌های گاز تبدیل شده‌اند؛ باین‌حال همچنان خبری از حرکت به سمت سوخت‌های پاک نیست. از سالل ۹۶ مسئله عدم اختصاص بودجه توسعه منابع تجدیدپذیر از سوی سازمان برنامه خیرساز شده بود و حالا دم نگیر انجمن انرژی‌های تجدیدپذیر به دنیای اقتصاد گفته که تجدیدپذیرها چهار سال است که از دولت طلبکارند و اخیرا فقط بخشی از مطالبات معوقشان آن هم به نرخ گذشته و بدون بهره‌زدن، بهشان پرداخت شده است. از میان کشورهای منطقه خلیج فارس، عربستان سعودی و امارات متحده عربی در زمینه سرمایه‌گذاری‌های انرژی پاک، پیشرو هستند. این موضوع در حالی رخ می‌دهد که این کشورها از بزرگ‌ترین مالکان نفت و گاز جهان هستند. برای مثال امارات متحده عربی که درحال‌حاضر سومین

ادامه از صفحه اول

در مذمت ادبیات ساختار شکنانه

...با خواندن آن نکات بسیاری به اذهان افرادی که عملکرد کارکزار ارشد را با آمار و ارقام قیاس می‌کنند، متبادر می‌شود. مهم‌ترین مطلب انتقادی منتشرشده که در رسانه‌ها به خوبی اشاعه داشت، تیتَر مطلب منتشرشده در روزنامه ایران به شرح «یک کلام از سلطان ناکارآمدی و ناامیدی» بود که باعث تعجب است. تعجب فراوان از آن‌رو که نظاره‌کردن بر اینکه روزنامه رسمی دولت، تشکیل‌شده از متفکران سیاسی-رسانه‌ای منتخب دولت سیزدهم، با اندیشه‌های فکری خاص خود از چنین واژه‌هایی برای شرح ناراحتی‌هایشان استفاده کنند، چگونه می‌شود افرادی که دغدغه شریعت‌ات و حدود دینی دارند، به خود مجوز می‌دهند بدون ارائه سند و مدرک از چنین واژه‌هایی استفاده کنند؟ آیا در زمانه دولت قیل هم شاهد بیان چنین واژه‌گانی در واکنش به صحبت‌های پر از ابهام فعالان سیاسی و سران جناح اصولگرایی بودیم؟ اساسا توهمین واہانت به شکل امروز قابل لمس بود؟ خیر چون گفتمان

با ساخت نیروگاه‌های بزرگ خورشیدی قصد دارد تا سال ۲۰۳۰ ظرفیت تولید انرژی تجدیدپذیر را از ۱۸ گیگاوات فعلی به ۳۰ گیگاوات افزایش دهد. شرکت انرژی پاک مصدر که وابسته به صندوق سرمایه دولتی مبادله ابوظهبی است، پس از امضای قراردادی در آوریل سال ۲۰۲۱ برای توسعه پروژه خورشیدی در جمهوری آذربایجان، در آسیای مرکزی ظرفیت تجدیدپذیر را توسعه می‌دهد. مصدر از زمان تأسیس در سال ۲۰۰۶ پروژه‌های انرژی تجدیدپذیر متعددی در ۳۰ کشور مختلف ساخته و حدود ۲۰ میلیارد دلار در توسعه ۱۱ گیگاوات ظرفیت تولید برق با استفاده از نیروی خورشیدی، بادی و زباله، سرمایه‌گذاری کرده است. اکنون مصدر می‌گوید قصد دارد از در س‌هایی که در خارج آموجته است، برای توسعه ظرفیت انرژی پاک در داخل بهره ببرد. برای مثال مصدر قصد دارد با توسعه مزارع بادی داخلی با استفاده از جدیدترین توربین‌هایی که قادرند حتی از بادهای ضعیف هم برق تولید کنند، منابع بادی نسبتا ضعیف امارات متحده عربی را تقویت کند. همچنین بر اساس گزارش اوپل‌پرایس، این شرکت تأسیساتی به ارزش ۱.۱ میلیارد دلار می‌سازد که زباله برای تولید برق می‌سوزاند. اخیرا نیز در حاشیه نمایشگاه صنایع نفتی ابوظهبی، آمریکا و امارات توافق‌نامه راهبردی برای ۱۰۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری در پروژه‌های انرژی پاک با امکان تولید ۱۰۰ هزار مگاوات در دو کشور تا سال ۲۰۳۵ امضا کردند. پیش از این امارات اعلام کرده بود که در ۱۰ سال گذشته ۵۰ میلیارد دلار در بخش انرژی‌های تجدیدپذیر سرمایه‌گذاری کرده است. همین حالا امارات ۲۵ درصد تولید برق خود را از منابع انرژی غیرکربنی تأمین می‌کند و به‌تازگی علاوه بر آمریکا، با اسرائیل هم قراردادهایی در همین زمینه به امضا رسانده است.

سهم یک درصدی سوخت پاک در سبذ انرژی ایران

خیز کشورهای جهان برای تولید انرژی‌های تجدیدپذیر در شرایطی رخ می‌دهد که در ایران، سیاست‌گذاران کمترین توجهی به تولید برق تجدیدپذیر نداشته‌اند. در دهه ۹۰ مطابق مصوبه‌ای در مجلس بنا بود که در صدی از تعرفه برق مصرف‌کنندگان برای تأمین سوخت پاک هزینه‌شود اما این مصوبه به‌راحتی نادیده گرفته شد. حمیدرضا صالحی، نایب‌رئیس کمیسیون انرژی اتاق بازرگانی ایران معتقد است بی‌توجهی ایران به سوخت‌های پاک ریشه در رویکرد غلطی است که سال‌ها در دولت‌ها وجود داشته و علتش هم داشتن سوخت ارزان بوده است. او به «شرق» می‌گوید: فقط یک درصد تولید برق ایران از طریق انرژی‌های تجدیدپذیر تأمین می‌شود، درحالی‌که متوسط تولید برق دنیا از این طریق بیش از ۲۰ درصد است. حتی کشور ترکیه ۱۸ درصد را در کرده است. داشتن سوخت فسیلی ما را به جایی برد که امروز شاهد چنین آلودگی‌ای هستیم؛ چراکه نیروگاه‌ها کاری هستند و به علت کمبود گاز مجبور به مصرف مازوت هستیم و سلامتی خانواده‌ها امروز در خطر است. آن هم در شرایطی که ایران ظرفیت ۸۰۰۹۰ میلیارد یورویی و تولید حدود ۸۰۰ هزار مگاوات از طریق انرژی‌های تجدیدپذیر خورشید و باد را دارد و جزء کشورهایی است که با ۳۰۰ روز آفتابی در صدر دسترسی به انرژی‌های پاک به شمار می‌آید. او تأکید می‌کند: با وجود آنکه کشورهای عربی همسایه ایران نیز به منابع بزرگ انرژی فسیلی دسترسی دارند اما دوراندیشی آنها سبب شده که قراردادهای بزرگی در زمینه تولید سوخت پاک به امضا برسانند و به این سمت بروند که به‌جای خام‌فروشی نفت خود، آن را تبدیل به ارزش‌افزوده کنند ولی در کشور ما هنوز هم می‌بینیم که دولت اکراه دارد از اینکه به سمت پروژه‌های تجدیدپذیر برود. صالحی ادامه می‌دهد: پس از راه‌اندازی تشکل‌های تجدیدپذیر در ایران دریافتیم که برخلاف گفته‌های وزیر، هیچ برنامه‌ای برای رفتن به این‌سو وجود ندارد و اگر واقعا میلی به این کار وجود داشت، حداقل مانند سایر کشورها سندی جامع برای توسعه استفاده از منابع تجدیدپذیر تهیه و در مجلس تصویب می‌شد.

سنگ‌اندازی دولت در مسیر توسعه انرژی پاک

نایب‌رئیس کمیسیون انرژی اتاق بازرگانی ایران ادامه می‌دهد: دولت قرار نیست هیچ هزینه‌ای بپردازد، همه هزینه را بخش خصوصی پرداخت می‌کند و دولت فقط سهمش را برمی‌دارد. باین‌حال با تملک‌طلبی کشور را به جایی رسانده که در تابستان کمبود برق است و در زمستان کمبود گاز. دولت گمان می‌کند که هنوز می‌تواند مثل گذشته نفت بفروشد، دلارش را بیاورد و پروژه‌ها را خودش پیش ببرد تا مالک مطلق باشد؛ درواقع مالک‌گونه فکر می‌کند، درحالی‌که دولت مثل همه‌جای دنیا صرفا باید رگولاتور باشد. به گفته او وقتی صحبت از چهارهزار مگاوات سهم تجدیدپذیرها شد و از بخش خصوصی هم دعوت شده، دولت به‌جای تشویق بخش خصوصی سنگ جلوی پایشان انداخته و از آنها به‌عنوان سرمایه‌گذار ضمانت‌نامه اجرائی خواسته است. صالحی می‌افزاید: دولت نه پولی می‌دهد و نه کاری می‌کند. حتی برقی که از خصوصی‌ها می‌خرد را هم با قیمت پایین و دیر هنگام می‌خرد، هیچ تضمینی هم نمی‌دهد که پول ما را بدهد. اکنون پول بخش خصوصی را در برخی نیروگاه‌ها مدت‌هاست پرداخت نکرده است. در همین شرایط هم به‌جای تسهیل شرایط برای سرمایه‌گذاران ضمانت‌نامه می‌خواهد و درواقع دولت نه خودش توان سرمایه‌گذاری دارد و نه اجازه سرمایه‌گذاری به بخش خصوصی می‌دهد. نایب‌رئیس کمیسیون انرژی اتاق بازرگانی معتقد است که دولت زمانی که باید تصمیم نمی‌گیرد، درواقع تا تحت فشار قرار بگیرد و هزینه سنگینی به کشور تحمیل نشود، به سمت مسیر درست نمی‌رود.

سوطح بالا طبقه‌بندی می‌شود نیز بماند. البته در این نگارش،

مقصود دفاع از عملکرد و هویت شخص، گروه و هیچ سازمانی نبوده و مبحث به صورت ملی و فراجناحی مورد تحلیل قرار می‌گیرد و این پرونده سوززه خوبی است برای پرداختن به این معضل رسانه‌ای که در سال‌های اخیر در موارد مختلف و برای اشخاص متفاوت دیده شده است. باید توجه واسع داشت که نتیجه عملکرد دولت‌ها به واسطه آمارهای منتشرشده رسمی، مگر دولتی با مطلوبیت و راندمان صدرصدی در هیچ نقطه‌ای از جهان یافت می‌شود؟ پاسخ یک کلمه است؛ خیر. همه دولت‌ها در بازه زمانی استقرار خود خروجی کاری بسیار داشته‌اند که از منظر استراتژیک برخی درست و بجا بوده و برخی محل سؤال. برخی با تطبیق اصل هزینه-فایده بهره‌وری داشته و برخی تنها هزینه تحمیل کرده و خروجی آن مناسب نبوده است. با عنایت به موصوفات فوق، تحلیل و درک این مقدار حس تنفر سخت و دشوار نیست؛ ولی ضروری است حداقل در برهه حساس فعلی، در رفتار عمومی خود حلم و بردباری پیشه کنند و از این ادبیات نامتعارف استفاده نکنند. به آمار و ارقام رجوع کنند؛ آمار و ارقام بهترین استفاده نکنند.

سازمان آگهی‌های روزنامه شرق

۸۶۰ ۳۶ ۱۱۹

WWW.SHARGHDAILY.IR

ارتباط با روزنامه شرق

T.ME/ALOSHARGH

WWW.SHARGHDAILY.IR

خبر برگزیده

رئیس قوه قضاییه:

در حوزه مسائل اقتصادی

شاهد وجود یک برنامه منسجم نیستیم

انتقاد از وضعیت اقتصادی کشور به رئیس قوه قضائیه رسید. رئیس قوه قضائیه در این زمینه گفت: در حوزه مسائل اقتصادی در کشور شاهد وجود یک برنامه منسجم نیستیم و همین امر سبب می‌شود که اقدامی را در یک حوزه خاص انجام دهیم اما با مسائل دیگری مواجه شویم. به گزارش ایسنا به نقل از مرکز رسانه قوه قضائیه، حجت‌الاسلام‌والمسلمین محسنی‌اژه‌ای، در دیدار با مدیران امور مالیاتی کشور، به مشکلات مختلف اقتصاد ایران گریزی زده و گفت: یک‌میلیون پرونده باز در مراجع دادرسی مالیاتی وجود دارد و گاهی اختلافات فاحشی میان رقم اولیه مالیات ابلاغ‌شده برای یک مؤدی و مبلغ تعیینی پس از اعتراض این مؤدی، وجود داشته است. به‌طوری‌که برای نمونه، مالیات ابلاغ‌شده برای یک مؤدی مالیاتی یک میلیارد تومان است و پس از اعتراض صورت‌گرفته از ناحیه او، این رقم به ۵۰ میلیون تومان تقلیل می‌یابد. دلیل تحقق این فقره، از دو حالت خارج نیست؛ یا آن مالیات ابلاغی یک‌میلیارد تومانی اشتباه بوده است که حتما باید منشا اشکال مشخص و رفع شود یا اینکه خدای‌ناکرده فسادى به وقوع پیوسته که مالیات ابلاغی یک‌میلیاردی به ۵۰ میلیون تقلیل یافته است. علی‌احمال این آسیب و نقص باید برطرف شود. رئیس قوه قضائیه با اشاره به معضل کارت‌های بازرگانی اجاره‌ای و مشکلائی که از این جهت به مردم وارد می‌شود، گفت: ما در برخی مقولات، به‌خصوص در مقوله‌های اقتصادی، مشکلات و معضلات را به‌صورت ریشه‌ای حل نمی‌کنیم و همین امر سبب می‌شود که بعضا بخشی از مردم متضرر شوند و عده‌ای منتفع شوند. رئیس قوه قضائیه در ادامه به آسیب‌شناسی برخی مقولات ناظر بر ارائه لوایح و تقنین در کشور پرداخت و گفت: بعضا ما در ارائه لوایح و قانون‌گذاری پیرامون یک موضوع با مقوله، به جهت مختلف آن موضوع یا مقوله توجه نمی‌کنیم و آن جامع‌نگری لازم را نداریم و همین امر سبب می‌شود تا لاجرم پس از چندی از تصویب و اجرای قانون مزبور به اصلاح آن روی آوریم. رئیس دستگاه قضا ادامه داد: در حوزه مسائل اقتصادی در کشور نیز شاهد وجود یک برنامه منسجم نیستیم و همین امر سبب می‌شود که اقدامی را در یک حوزه خاص انجام دهیم اما با مسائل دیگری مواجه شویم؛ لذا باید در حوزه مسائل اقتصادی برنامه منسجم داشته باشیم و همه جهات تصمیمات اقتصادی را مدنظر قرار دهیم.

ادامه از صفحه اول

چرا سیاست جمعیتی ناکام ماند؟

برخی هزینه‌های معمول را کاهش دهند. به جای خرید وسیله جدید، به خرید وسیله دست دوم اقدام کنند. هزینه‌های آموزشی، بهداشتی و درمانی را کاهش دهند یا حتی دچار آسیب‌های اجتماعی شوند.

براساس برخی مطالعات تجربی، فشارهای اقتصادی موجب افزایش اختلاف زوجین، خشنونت کلامی و فیزیکی و پرخاشگری می‌شود. به دلیل فشار اقتصادی، افراد برای تأمین هزینه‌های زندگی، جامعه‌تقوات نشان نگرش نسل جوان، فشارهای اقتصادی نتیجه، زمان با هم بودن خانواده کاهش می‌یابد. در یک مطالعه به سال ۲۰۱۸ در انگلستان، ۲۰ درصد پاسخ‌دهندگان، مشکلات مالی را مهم‌ترین عامل طلاق و اختلاف همسران بیان کرده‌اند. آنان این مسئله را مهم‌ترین علت درگیری و اختلاف در زندگی زنانشوینی دانسته‌اند.

غیرمؤثربودن قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت از تأکید نادرست قانون‌گذار بر برخی ابزارهای سیاستی و تکنیکی حکایت می‌کند؛ اما پیرسش مهم این است که چرا قانون‌گذار در تشخیص پدیده‌ای که از مسائل پیچیده کارشناسی نیست، مسیر اشتباه رفته است. سه احتمال در این‌باره قابل بررسی است. احتمال نخست ضعف کارشناسی است. این احتمال با وجود باورزی پژوهشی مجلس و پیچیده‌بودن موضوع تقریبا منفی است. احتمال دوم این است که قانون‌گذار و دولت هر دو می‌دانند که کاهش رشد جمعیت معلول تحول فرهنگی جامعه، تقوات نشان نگرش نسل جوان، فشارهای اقتصادی شدید، بی‌ثباتی و نبود افاق روشن برای جوانان است؛ اما آنان احساس می‌کنند که توانایی مواجهه با علل این پدیده را ندارند؛ زیرا این عوامل نیز به نوبه خود دارای ریشه‌هایی است که دولت و مجلس به تداوم آنها معتقد است. به‌عنوان مثال، آنان اعتقادی به موازنه مثبت با جهان غرب و شرق ندارند. آنان اعتقادی به پذیرش FATF ندارند. آنان اعتقادی در شفافیت در عرصه سیاست و اقتصاد ندارند؛ اما از آنجا که به دلایلی احساس می‌کنند که نرخ رشد جمعیت شوهر نگران‌کننده است، به اتخاذ سیاستی پرهزینه و کم‌بازده اقدام کرده‌اند. احتمال سوم نیز این است که مجلس با توجه به تأکیدات مقامات، خواسته است پاسخی به این دغدغه داده باشد.

✦ **اقتصاددان و استاد دانشگاه مفید**

آیا ناظر بی طرف ممکن است؟

اگر عقاید جانبدارانه به ایجاد گرایش‌ی متناسب با منفعت یا باورهای عام و مشترک نشود، دموکراسی بنیادی نخواهد داشت و مراجعه به افکار عمومی فاقد هرگونه معنایی خواهد بود.

اما از شا‌های مشترک که موردتأیید ناظر بی‌طرف در درون هر انسانی است کدام‌اند؟ بودن اشاره مختصری به برخی از آنها کرده است مانند: بازشناسی حیثیت هر موجود بشری که ما به‌تدریج آماده شده‌ایم تا افراد بشر را صرف‌نظر از خصلت‌ها و شایستگی‌هایی که می‌توان به هرکدامشان نسبت داد، احترام بگذاریم و مهم‌تر اینکه چنین تحولی برگشت‌ناپذیر می‌نماید. بازگشت‌ناپذیری‌اش از آن‌روست که بنای آن با تصویری متناسب با منفعت عمومی نهاده شده است. هر ناظر بی‌طرف چنین اصل عام و مشترکی را تأیید می‌کند؛ به این دلیل که منفعت عمومی و منفعت هر شخصی در آن نیفتحه است. ارزش مشترک دیگر که مورد تأیید ناظر بی‌طرف است، این است که نمی‌توان پذیرفت آدمیانی باشند که اراده و اختیارشان در دست افرادی دیگر قرار گیرد. چنین اصلی برگشت‌ناپذیر است. اصول و باورهای مشترک دیگری هم می‌توان بیان کرد مانند حفظ آبروی اشخاص، اجتناب از تحقیر دیگری، حرکت از تابعیت به شهروندی (تابع‌بودن به معنای پیرو و مطیع‌بودن و الزام به تکلیف بدون حقوق و گذار به سوی شهروندانی دارای حقوق مدنی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی همراه با مسئولیت‌پذیری). ریشه و منبع این باورهای مشترک که ناظر بی‌طرف تجویز می‌کند، ممکن است در برخی جاها و در کشورهای مختلف جهان نقض شود اما نمی‌توان

برهان و استدلالی به نقف آن اقامه و به‌عنوان امر شایسته و برحق از آن دفاع کرد. در تمامی مناسبات اجتماعی این اصل پذیرفته شده است که باورها و منافع مشترک بشری مانند آنچه ذکر شد، زیر پا گذاشته نشود. این احساس عام که نام آن را می‌توان ناظر بی‌طرف گذاشت، وراى نظریه‌هایی است که معتقدند تمامی داورى‌ها و رفتارها، جهت‌مند و هوادارخواهانه براساس عলাق جماعتی، جایگاه افراد یا منافع است. استدلال‌ها و برهان‌ها نیز زمانی مقبول است که مبتنی بر باورهای عام و منافع مشترک باشد. زمانی که رخدادهای بزرگی در جامعه‌ای پیش می‌آید، ناظر بی‌طرف مهم‌تر می‌شود و صدای ناظر بی‌طرف از خلال آنها به گوش می‌رسد.برگردیم به سؤالی که مطرح شد و آن این بود که آیا ناظر بی‌طرف ممکن است؟ نه‌تنها ممکن است بلکه اهمیت اساسی دارد و غفلت از آن هم در نظریه‌پردازی و هم در سیاست‌گذاری پیامد‌هایی دارد. می‌توان نتیجه گرفت که افراد هم کنشگران هوادار هستند و هم ناظر بی‌طرف. هواداری و جانبداری‌شان تحت تأثیر عوامل متعددی قرار دارد که متفکران علوم اجتماعی کوشیده‌اند آنها را تبیین کنند. نکته مهم این است که قانون‌گذار، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری‌ها باید بیش از هر چیزی بر اساس ناظر بی‌طرف باشد و نمی‌توان نسبت به آن بی‌اعتنا بود. بدون درنظرگرفتن بحث کلی ناظر بی‌طرف در سیاست‌ها، قوانین و داورى‌ها نمی‌توان منفعت جمعی و باورهای مشترک، شهروندی و نظم مبتنی بر آن ساخت.